

MANAGEMENTUL SPORIRII EFICIENȚEI ECONOMICE A POTENȚIALULUI DE PRODUCȚIE ÎN SECTORUL AGRAR

Petru CATAN,
doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea Slavonă din Chișinău

SUMMARY

In this study, the requirements to the system of evaluating economic efficiency of the enterprises' production potential have been formulated, the hierarchy of the enterprises' goals has been drawn up using the method of the balanced scorecard (BSC), a complex system and the model for evaluating the economic efficiency of production potential of agricultural companies has been developed and justified.

Complexitatea metodelor managementului și abordările diferite ale clasificării lor complică sarcina alegerii a celor dintre ele, care vor fi mai eficiente. De aceea, alegerea metodei managementului va fi diferită în fiecare caz concret de rezolvare a problemelor manageriale. Așa sau altfel, toate metodele managementului organic se completează unele pe altele, se află în echilibru dinamic continuu.

Reieșind din situația critică ce s-a creat în republică și îndeosebi în ceea ce privește asigurarea exportului și a populației cu produse alimentare, la ora actuală este pusă problema de a realiza un șir de măsuri pentru o stabilitate a circulației bănești, de a îndeplini piața internă cu bunuri materiale, de a asigura ieșirea economiei din criză, trecerea sa pe căi noi de gospodărire, crearea noilor condiții pentru dezvoltarea în continuare a țării, de aceea problema managementului eficienței economice a potențialului de producție în sectorul agrar devine din ce în ce mai actuală.

Eficiența economică constă în volumul fluxului bănesc, care trebuie să fie încă primit, scontat la valoarea curentă. Deci eficiența businessului este estimarea rezultatelor precedente sau curente ale activității întreprinderii, iar eficiența economică – supoziția despre rezultatele prospective ale întreprinderii.

Autorul propune ca principiile eficienței economice a potențialului de producție a sectorului agrar să fie trecute în platitudinea indicatorilor concreți ai evaluării eficienței economice. Pentru aceasta, în primul rând, se formulează cerințele față de sistemul evaluării eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii:

- sistemul indicatorilor trebuie să-i includă atât pe cei financiari, cât și pe cei nefinanțari, cu condiția legăturii reciproce între ei și între nivelurile organizaționale ale întreprinderii;

- sistemul indicatorilor trebuie să țină cont de starea trecută și curentă a businessului;

- indicatorii trebuie să fie utili pentru

prognostarea viitorului întreprinderii – valoarea sau capitalizarea întreprinderii, sporirea volumului vânzărilor și veniturilor;

- sistemul indicatorilor trebuie să fie interdependent cu strategia întreprinderii și scopurile strategice și, în același timp, pe măsura schimbării strategiei poate fi scimbat atît sensul indicatorilor eficienței, cît și întregul sistem;

- sistemul indicatorilor trebuie să țină seama de interesele și necesitățile părților interesate – acționarilor, conducerii de vîrf a întreprinderii, consumatorilor etc.;

- sistemul indicatorilor trebuie să fie semnificativ, adecvat, consecvent și stabil. Stabilitatea în cazul de față înseamnă o consecutivitate logică în schimbarea sistemului, ca colaboratorii întreprinderii să poată urmări schimbările și să se adapteze.

Indicatorii de scurtă durată trebuie să corespundă celor de lungă durată;

- se cere existența posibilității asocierii indicatorilor în indicatori generalizatori și detalierea lor în indicatori individuali sau particaliari;

- implementarea sistemului indicatorilor nu trebuie să suncite complicații deosebite la accesibilitatea informației pentru calcule, precum și consumuri suplimentare.

Pentru o bună parte a întreprinderilor, analiza și planificarea profitului net, a fluxurilor bănești generate au devenit de nult o practică standard de evaluare a eficienței economice a lucrului. Pe lingă acești indicatori, întră treptat în practică calculul și evaluarea unor astfel de indicatori, cum ar fi rentabilitatea capitalului investit, venitul restant, valoarea adăugată economică, precum și valoarea de piață a potențialului de producție al întreprinderii.

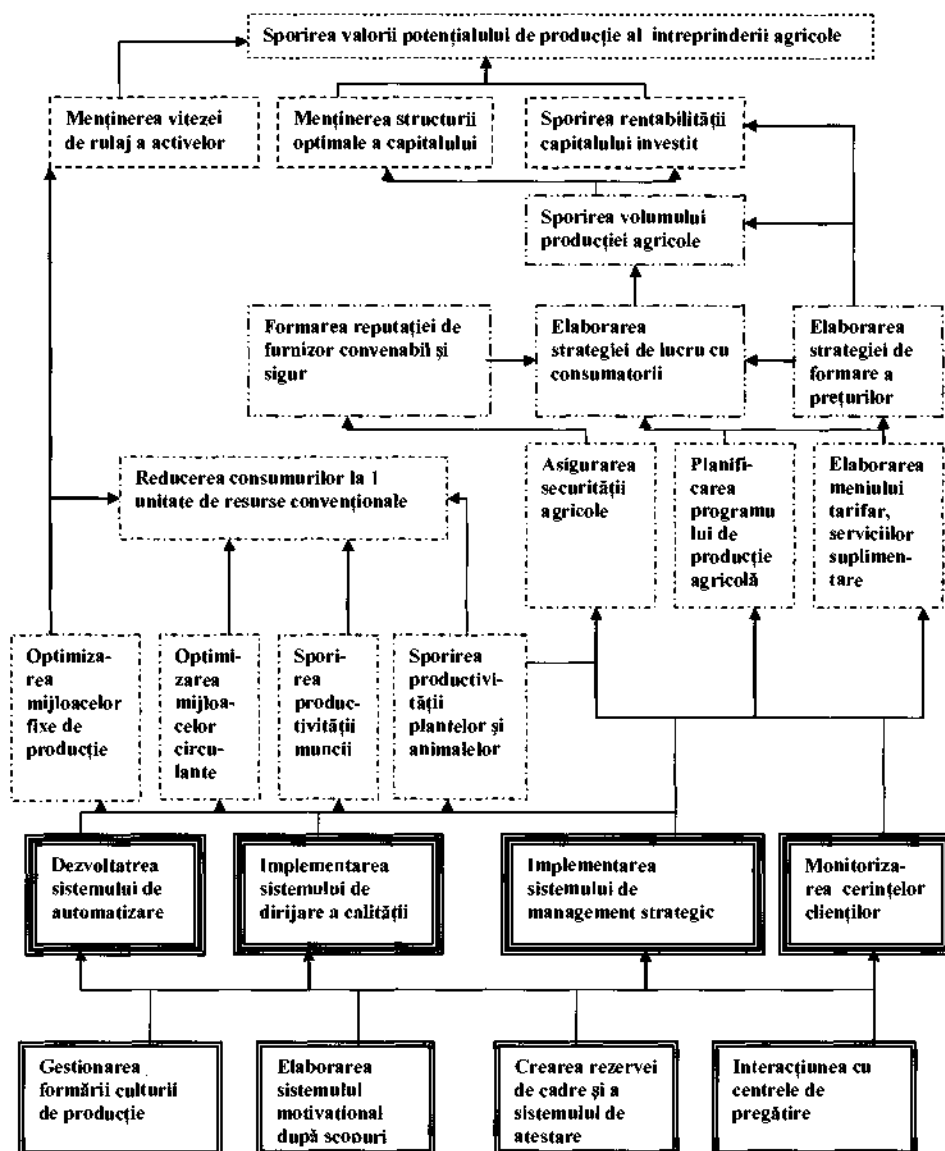
Primele modele de măsurare și evaluare a rezultatelor activității întreprinderilor, care au apărut în anul 1920 și mai tirziu s-au răspîndit, practic, în toate

țările cu economie de piață, erau foarte simple în calcul și se construiau în exclusivitate din indicatori financiari (de exemplu, modelul multiplicativ a lui DuPont sau indicatorul ROI). În anii 70-90 ai secolului trecut au apărut alte concepții ale evaluării eficienței activității întreprinderii: profitul curat la 1 acțiune (EPS), coeficientul corelației prețului acțiunii și profitului curat (P/E), corelația dintre valoarea de piață și de bilanț a acțiunilor (M/B), rentabilitatea capitalului acționar (ROE), rentabilitatea activelor nete (RONA), valoarea economică adăugată (EVA), profitul pînă la achitarea dobinzilor, dividendelor și impozitelor (EBITDA), sistemul echilibrat al indicatorilor (BSC) etc. [1, p. 893-895]

Ținînd seama de faptul că toți indicatorii au părți pozitive și lacune, în fața managerilor întreprinderilor apare problema, care din indicatorii eficienței economice sînt cei mai reușiți. Totuși nu există dovezi ale caracterului optimal al utilizării indicatorilor de evaluare, de aceea procesul de căutare a noilor indicatori și modificarea celor utilizați continuă permanent.

După părerea noastră, determinării ansamblului de indicatori, după care va fi evaluată eficiența economică a potențialului de producție în sectorul agrar, premerge determinarea scopului strategic al întreprinderii agricole. Scopul strategic al întreprinderii trebuie să fie descompus în părți componente, care ar cuprinde și ar ține în evidență particularitățile activității economice a întreprinderii. La întocmirea ierarhiei scopurilor întreprinderii poate fi utilizată metodologia sistemului echilibrat al indicatorilor (BSC). Aceasta se argumentează prin faptul că o astfel de metodologie cuprinde toate laturile de funcționare a întreprinderii (finanțele, relațiile cu lumea exterioară, colaboratorii

și inovațiile, situația internă) și permite trecerea strategiei întreprinderii în acțiuni concrete în atingerea rezultatului (fig.1).

Semne convenționale:

- Finanțe;
   - Piața/client;
   - Procesele interne;
   - Infrastructura;
   - Colaboratorii și cultura de producție

Figura 1. Constituie arborul scopurilor în baza BSC

(Elaborată de autor)

În corespundere cu ierarhia scopurilor, se propune următorul sistem complex de

evaluare a eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii agricole (fig.2).

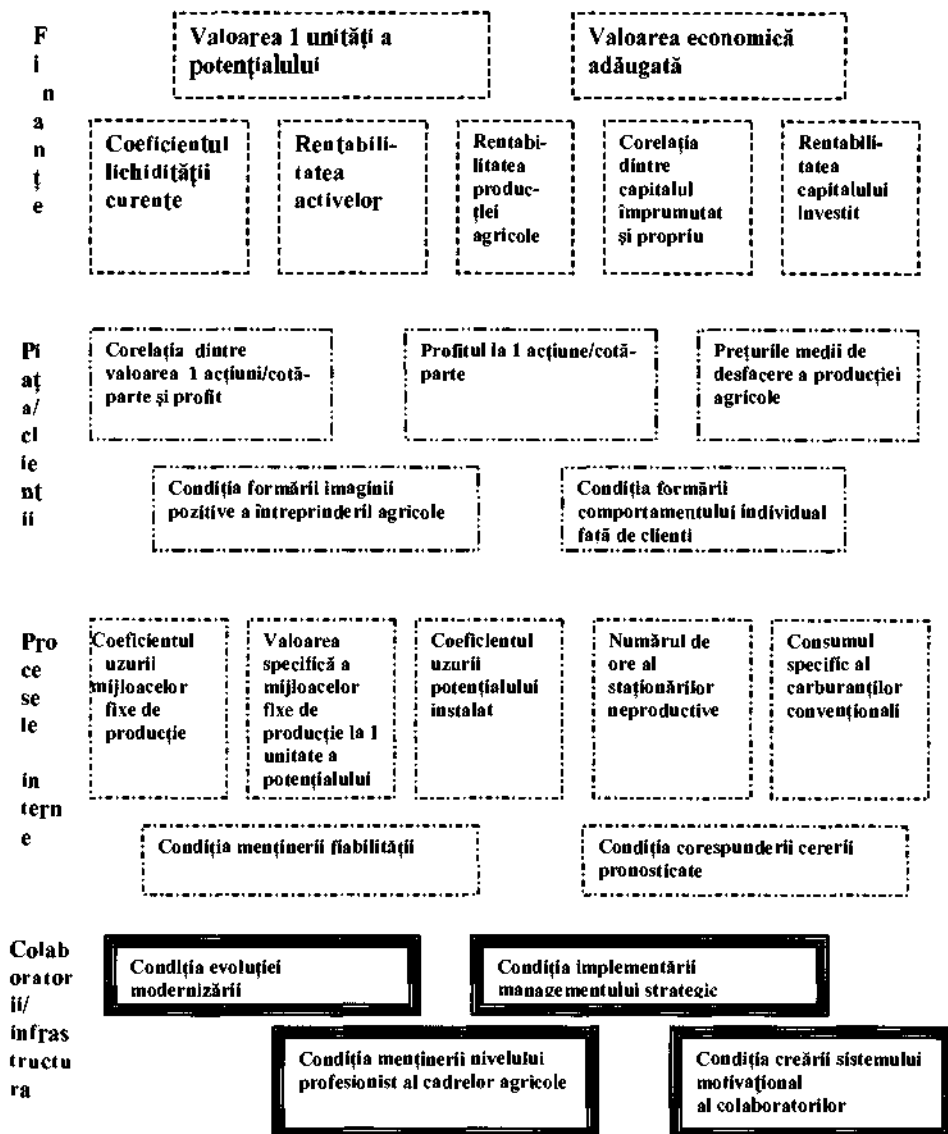

Figura 2. Sistemul complex de evaluare a eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii agricole (Elaborată de autor)

La selectarea indicatorilor se ține cont de rezultatele analizei strategice a întreprinderii și se determină cei mai semnificativi factori, care influențează situația potențialului de producție al întreprinderii în ramură. Totodată, factorii de bază, ce influențează nemijlocit atingerea scopului strategic al întreprinderii, sînt exprimați sub aspectul indicatorilor de calcul, ce au o evaluare cantitativă. Factorii, ce influențează atingerea scopului strategic al întreprinderii, sînt exprimați prin intermediul condițiilor, prestabilite de mediul extern sau procesele interne ale întreprinderii: condiția formării imaginii pozitive a întreprinderii, condiția formării comportamentului individual față de clienți, condiția corespunderii cererii pronosticate, condiția menținerii fiabilității etc.

Sistemul propus al indicatorilor eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii corespunde tuturor cerințelor înaintate față de sistemul indicatorilor eficienței, enumerate anterior, ține cont atît de interesele proprietarilor întreprinderii, cît și ale acționarilor, atît ale consumatorilor producției, cît și ale organizațiilor creditoare. Astfel de sistem poate fi utilizat în planificarea strategică, tactică și control

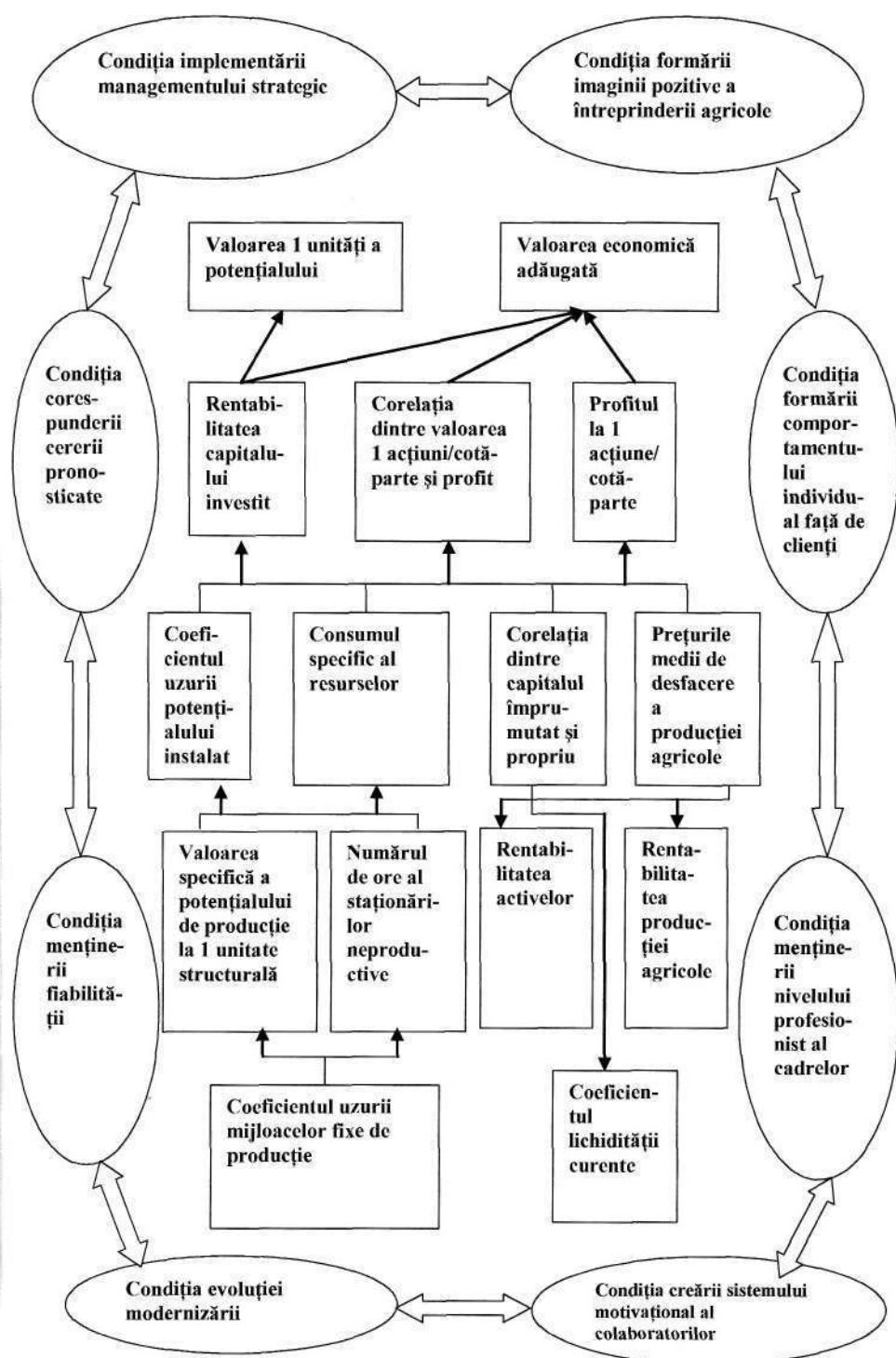
și, la necesitate, poate fi descentralizat în indicatorii constitutivi.

Sistemul complex de evaluare a eficienței economice se transferă în modelul evaluării eficienței economice a potențialului de producție, cu ierarhia indicatorilor, legăturilor reciproce, precum și a condițiilor, ce limitează activitatea întreprinderii agricole (figura 3).

Pentru evaluarea eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii agricole se stabilesc criteriile, după care indicatorul se consideră îndeplinit. Pentru aceasta indicatorii se divizează în grupe:

1. Indicatorii, îndeplinirea cărora este critică pentru realizarea scopului strategic de bază al întreprinderii – sporirea valorii ei:

- valoarea 1 unități a potențialului;
- valoarea economică adăugată;
- rentabilitatea capitalului investit;
- corelația dintre capitalul împrumutat și propriu;
- profitul la 1 acțiune/cotă-parte;
- corelația dintre valoarea 1 acțiuni/cotă-parte și profit;
- prețurile medii de desfacere a producției agricole;
- coeficientul uzurii potențialului instalat;
- consumul specific al resurselor.

Figura 3. Modelul evaluării eficienței economice a potențialului de producție al întreprinderii agricole (Elaborată de autor)

2. Indicatorii, îndeplinirea cărora este necesară, dar nu critică pentru sporirea valorii potențialului de producție al întreprinderii agricole:

- coeficientul lichidității curente;
- rentabilitatea activelor proprii;
- rentabilitatea producției;
- coeficientul uzurii mijloacelor fixe de producție;
- valoarea specifică a potențialului 1 unități structurale;
- numărul de ore al staționărilor neproductive.

Pentru primul grup al indicatorilor se stabilesc criterii stricte de îndeplinire, iar pentru cel de al doilea – un diapazon de valori. Cu condiția îndeplinirii tuturor indicatorilor primului grup, indicatorii celui de al doilea grup se consideră nedeterminativi pentru înscrierea ajustărilor în planurile întreprinderii.

Astfel, modelul evaluării eficienței economice a potențialului de producție în sectorul agrar include prezentarea ierarhică a indicatorilor și a condițiilor prestabilite de mediul extern sau procesele interne ale întreprinderii, ce limitează activitatea întreprinderii. În conformitate cu acest model, se determină indicatorii, de îndeplinirea cărora depinde direct atingerea scopului strategic trasat al întreprinderii și se stabilește condiția, care este obligatorie pentru îndeplinirea acestor indicatori.

Modelul evaluării eficienței economice a potențialului de producție în sectorul agrar elaborat corespunde în deplină măsură scopurilor strategice trasate și sarcinilor întreprinderii.

BIBLIOGRAFIE

1. Biji E. Statistica managerială a agentului economic în agricultură. București, 1998. 436 p.
2. Merchant Kenneth A. Measuring general managers performances: Market, accounting and combination-of-measures systems. Accounting, Auditing & Accountability Journal. Volume 16. 2006. - P. 893-895.
3. Друкер П. Эффективное управление. Экономические и оптимальные решения/ Пер. с англ. М. Котельниковой. – Москва: ФАИР-ПРЕСС, 1998, 364 с.
4. Муравский А., Черниогло И. и др. Эффективность аграрного сектора Молдовы в постприватизированный период. Кишинев, 2004, 213 с.

Prezentat: 15 ianuarie 2010.

Recenzent: Petru ȚURCANU, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea Agrară de Stat din Moldova.

E-mail: catan_64@mail.ru